

PHCA – ARNHEM, 23-10-2008 : WAT IS AUTISME? - L. KANNERHUIS, DOORWERTH

Tamara Verhoef leidt deze avond, en zal trachten ons inzicht te geven over hoe we op een effectieve manier kunnen communiceren met normale intelligente mensen met een autistische denktrant.

Na een korte inleiding door Ron Bruinier vertelt Tamara eerst iets over het Leo Kannerhuis, dat zich richt op de begeleiding en behandeling van mensen met autisme.

Autisme is een veelal erfelijke aangeboren afwijking in de hersenen, waardoor de persoon in een eigen wereld leeft. Vaak is de oorzaak gelegen in een het gen van de man. De meeste autisten zijn mannen, maar het komt ook voor bij vrouwen; bij hen is de uitwerking vaak heftiger omdat ze wat emotioneler zijn.

Veel autisten zijn zeer begaafd; bij autistische mannen komt technische begaafdheid vaak voor. Velen werkten in Eindhoven bij Philips, waar nog steeds veel autisten in de regio zijn te vinden (erfelijkheid).

Tegenwoordig horen we vaker over autisme. Dit ligt niet alleen aan de steeds ingewikkelder wordende samenleving, maar ook omdat door onderzoek de diagnose eerder kan worden gesteld, en men tegenwoordig sneller “stickers” plakt.

Autisten leven in hun eigen wereld, en hebben geen brede maar wel een diepe belangstelling. Ze houden zich vast aan structuren en zijn heel serieus. Ze houden ervan, zich op één onderwerp te fixeren, dat geeft hen veiligheid en ook blijdschap. Alle details zijn voor hen even belangrijk; ze hebben er echter geen overzicht over. Ze kunnen moeilijk hoofdzaken van bijzaken onderscheiden. Liever tellen ze alle details apart op, een voor een. Ze worden anders overspoeld door prikkels, een oerwoud van “tegelijktijd”...

Ook wij kunnen minder hebben als we moe zijn; bij hen is er echter sprake van een prikkelverwerkingsstoornis – prikkels komen anders binnen, en ze hebben problemen bij de interpretatie en verwerking van prikkels. Ze vinden het moeilijk om zinvolle verbanden in al die prikkels waar te nemen.

Regels zijn daardoor voor autisten een belangrijk houvast om structuur te vinden. Voor elke situatie proberen ze dus regels te vinden. Dit leidt vaak tot een zwart/wit denken; men heeft vaak een rigide tunnelvisie. De ander moet liefst denken zoals zij! Opgedrongen veranderingen worden dan ook als moeilijk ervaren; ze veroorzaken paniek of verwarring, want de autist moet dan opnieuw oplossingen vinden om met zijn nieuwe situatie om te gaan.

Bij autisten vinden we weinig spontane reacties en veranderingen. Ze kunnen zich niet goed richten naar anderen, en beseffen niet hoe ze overkomen; er is een gebrek aan “sociaal aanvoelen”. Ze hebben daardoor de neiging om zich af te sluiten om te overleven in vermoeiende contacten. Het is vooral erg moeilijk voor hen om een drukke ruimte binnen te lopen waar ze bijvoorbeeld halverwege een bijeenkomst arriveren.

Ook is er een gemis aan verbeeldingskracht; het is voor autisten moeilijk om zich iets voor te stellen wat er niet is! Verbanden kunnen ze evenmin goed leggen. Dit alles maakt hen onzeker; ze kunnen dingen en situaties moeilijk inschatten, en kunnen ook niet goed liegen of manipuleren.

. 2 .

In de omgang met autisten is het belangrijk om te letten op een nauwkeurige woord-keuze, zodat er bij hen geen misverstand kan bestaan over onze bedoeling. Dingen moeten letterlijk te begrijpen zijn; ze kunnen immers niet aanvoelen wat niet verwoord is, en moeilijk dingen inschatten. Het is ook niet goed om van de hak op de tak te springen, en men kan beter tevoren aan hen vertellen waar het gesprek over gaat.

Autisme is een Pervasive Development Disorder (PDD); dus een pervasieve (diep doordringende) ontwikkelingsstoornis. Naast de klassieke vorm van autisme is er ook de stoornis van Asperger (die persoon is vaak hoogintelligent maar blijft sociaal achter; kan zelfs narcistisch worden en denken het gaat om mij"...), verder PDD-NOS (een niet nader gespecificeerde restgroep), en tenslotte het syndroom van Rett, en disintegratieve stoornissen, waarop hier nu niet zal worden ingegaan.

De onderzoekster Wing heeft een Triade van stoornissen onderscheiden:

1. Stoornissen in sociale interacties, met name wederkerigheid.
2. Stoornissen in de verbale en non-verbale communicatie.
3. Stoornissen in de verbeelding.

Deze leiden tot een beperkt repertoire aan interesses en activiteiten.

Verschillende typen van Autisme zijn:

- a. Het teruggetrokken type.
- b. Het passieve type.
- c. Het actieve, maar wat vreemde type.
- d. Het formele type (vaak te zien bij Asperger).

Enkele co-morbide stoornissen die bij autisten voorkomen zijn:

- Angsten en obsessies bij hevige ontregelingen.
- Depressies (ook door het besef dat ze anders functioneren).
- Syndroom van Gilles de la Tourette (in iets andere vorm).
- ADHD.

De stand van zaken is, dat men ontdekt heeft dat autisme een waaier van organische en genetische oorzaken heeft. Het is erfelijk, maar kan ook voortkomen uit een zuurstof-tekort bij de geboorte – het is dan niet een “echt” autisme.

Het autisme is ook een prikkelverwerkingsstoornis; prikkels komen anders binnen, en er zijn problemen bij de interpretatie en verwerking van de prikkels. Daardoor is er een koppelings/generalisatie problematiek, die bij de autist tot CHAOS leidt.

Onderliggende cognitieve stijlkenmerken zijn:

- Centrale coherentiestoornis.
- Problemen met theory of mind
- Problemen met executive functioning.

De centrale coherentiestoornis heeft te maken met het niet goed kunnen leggen van verbanden. Er zijn problemen in de verwerking van sensorische eigenschappen van prikkels (hyper/hypo-gevoelig), alsmede problemen in het spontaan kunnen waarnemen van zinvolle concepten in prikkels, of zinvolle verbanden in complexen van prikkels.

. 3 .

De verwerking is daardoor vertraagd/vermoeid. Er is sprake van overselectiviteit: alles selectief waarnemen, met een selectief geheugen; hoofdzaken worden niet onderscheiden van bijzaken. Er is een weerstand tegen verandering; als er een verandering aan-komt, is het goed hen dat tevoren te vertellen!

Tevens is er een andere tijdsbeleving (verschil tussen dag en nacht, klokkijken) en een andere ruimtebeleving, die ook veel meer gedetailleerd te werk gaat. Voor een goede behandeling is "leerbaarheid" nodig.

Gevolgen voor de autist zijn:

- A. Problemen in executive functioning (uitvoering van dingen), zoals: problemen in het plannen van handelingssequenties, moeite met het afsluiten voor niet belang-rijke omgevingsprikkels (bijv. het selecteren van wat je wilt horen terwijl er verkeer voorbijraast); moeite met het onderdrukken van onnodige responsen (waardoor ze vaak goudeerlijk zijn!); moeite met het flexibel aanpassen van handelingen n.a.v. terugkoppelingsinformatie (iets op een andere manier moeten gaan uitvoeren); en moeite met het verschuiven van aandacht (als er bijv. tussen-door iets onverwachts gebeurt).
- B. Problemen met Theory of Mind. Dit heeft te maken met het zich moeilijk kunnen verplaatsen in de positie van een ander, in het perspectief nemen; in moeite met het vermogen om anderen gevoelens, gedachten en intenties toe te schrijven en het gedrag van anderen te verklaren – wat het voorspellen ervan bemoeilijkt (waarom zijn er tranen, is er verdriet of blijdschap?); en moeite in het verklaren van afwijkend en sociaal en pragmatisch communicatief gedrag.

Voor behandeling is leerbaarheid nodig. Veel kan autisten worden aangeleerd, ook aan sociale spelregels.

In het gezin kan het goed zijn als een autistisch kind soms gaat logeren, zodat ook de andere kinderen aan bod komen – iets met hen gaan doen, zodat die geen aandacht tekort komen

In de volgende sessie op 6 november 2008 zal er een Workshop worden gehouden.

cd.